

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування
та електронних платіжних систем**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НА ТЕМУ: **Напрями підвищення фінансової безпеки
підприємства**

Виконав:

здобувач освітнього ступеня «Магістр»
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування», спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
денної форми навчання

ГУСАРЕЦЬ Кирило Юрійович

Керівник:

д.е.н., професор

ЛАВРУК Віталій Валерійович

Оцінка захисту:

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Шкала ECTS _____

« _____ » грудня 2025 р.

Допускається до захисту:

« _____ » грудня 2025 р.

Гарант освітньо-професійної

програми «Фінанси, банківська справа та страхування»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

_____ д.е.н., проф. **РУДИК Володимир Касьянович**

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

Анотація

Гусарець К.Ю. Напрями підвищення фінансової безпеки підприємства. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітньо ступеня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – ЗВО «Подільський державний університет», м. Кам'янець-Подільський, 2025.

Дипломна робота розкриває теоретичні основи фінансової безпеки як основи загальної економічної безпеки підприємства. Досліджуються питання стратегічного планування як передумови дієвої фінансової безпеки підприємства та фінансової стратегії - як внутрішнього чинника впливу на фінансову безпеку.

Проводиться комплексний фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства, оцінка активів і пасивів підприємства, аналіз ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, здійснюється оцінка рентабельності діяльності підприємства.

Пропонуються напрями вдосконалення фінансової безпеки через планування в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: фінансова безпека, інвестиції, інвестиційна привабливість, прибутковість, рентабельність, ліквідність, фінансова автономність.

Annotation

Gusarets K.Y. Improvement of financial security company. - On the manuscript.

Thesis for the degree of Master in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Higher Educational Institution "Podilsky State University", Kamianets-Podilskyi, 2025..

Thesis reveals the theoretical foundations of financial security as the basis for the overall economic security. The issues of strategic planning as a prerequisite for effective financial enterprise security and financial strategy - both internal factors influencing financial security.

A comprehensive financial and economic analysis of the company, valuation of assets and liabilities of the company, an analysis of liquidity and solvency, financial stability, business activity, assesses the profitability of the enterprise.

Proposed directions for improving the financial security through planning in modern business environment.

Keywords: investment, investment attractiveness, profitability, profitability, liquidity, financial autonomy.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Фінансова безпека як основа загальної економічної безпеки підприємства	9
1.2. Стратегічне планування як передумова дієвої фінансової безпеки підприємства	24
1.3. Фінансова стратегія підприємства як внутрішній чинник впливу на фінансову безпеку	34
Висновки до розділу 1	40
II. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА БЕЗПЕКИ ПАТ "ОСТРОЗЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД"	
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	41
2.2. Аналіз показників фінансового стану підприємства	49
2.3. Оцінка ліквідності й фінансової стійкості підприємства	54
2.4. Оцінка ділової активності та рентабельності підприємства	64
Висновки до розділу 2	72
III. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1. Ефективність виконання фінансового плану як запорука фінансової безпеки підприємства	73
3.2. Напрями удосконалення ефективності управління фінансовою безпекою підприємства за допомогою бюджетування	92
Висновки до розділу 3	95
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Трансформація української економіки до ринкової моделі господарювання супроводжується докорінною перебудовою майже всіх соціально-економічних відносин, що істотно впливає на динаміку національних економічних і фінансових процесів. Господарюючі суб'єкти, які отримали розширену автономію у прийнятті управлінських рішень, зіткнулися з потребою формування принципово нової системи забезпечення економічної та фінансової безпеки, що зумовило необхідність глибинної модернізації механізмів захисту економічних інтересів підприємств. Сукупність цих факторів істотно ускладнює умови функціонування суб'єктів підприємництва, посилює конкурентний тиск як на внутрішньому ринку, так і в міжнародному середовищі, охоплюючи ринки праці, товарів, капіталу та фінансових послуг.

Перераховані чинники, з одного боку, спричиняють погіршення фінансової стійкості підприємств, а в окремих випадках — їхню неплатоспроможність та банкрутство; з іншого — стимулюють реформування фінансово-кредитної системи відповідно до вимог ринкової економіки. Нерозв'язаність проблем у цій сфері ускладнює забезпечення стабільного економічного зростання, стримує ефективну реструктуризацію господарського комплексу, негативно позначається на розвитку зовнішньоекономічної діяльності, податкової, страхової системи та бюджетної політики країни. За таких умов суттєво зростає актуальність формування надійної системи фінансової безпеки підприємств.

У процесі становлення ринкових відносин, формування нормативно-правових засад підприємництва, посилення недобросовісної конкуренції та криміналізації окремих сегментів економіки основне навантаження лягло саме на підприємства, значна частина яких виявилася невідповідною до роботи в умовах підвищених ризиків і невизначеності.

На сучасному етапі більшість українських підприємств функціонують у нестабільному соціально-економічному та політичному середовищі, переживають скорочення обсягів виробництва і наближаються до критичного фінансового стану або процедури банкрутства. У таких умовах ключове значення набуває ефективне забезпечення фінансової безпеки як передумови стабільної діяльності та розвитку підприємства.

Підприємство виступає базовим структурним елементом економічної системи держави. Через податкові механізми, кредитно-фінансові інструменти, регуляторні та цінові важелі держава впливає на фінансову стійкість підприємств та формує умови їх функціонування.

Нинішній низький рівень фінансової безпеки України загострюється в умовах глобальних фінансових потрясінь і зумовлюється низкою критичних чинників: високим обсягом зовнішнього боргу, посиленням фінансової та іпотечної криз, дисбалансами інвестиційної активності, відтоком капіталу, значною доларизацією економіки (близько 30%), недосконалою структурою золотовалютних резервів, високим рівнем спекулятивних операцій іноземних банків та фінансових інституцій, а також недостатньою ефективністю реформ на ринку фінансових послуг, що супроводжують вступ України до СОТ. Ситуацію ускладнює невиконання частини зобов'язань у сфері протидії тінізації капіталу.

Попри значну кількість наукових праць, категорія «*фінансова безпека*» й досі не має однозначного трактування, а проблема її ефективного управління залишається малодослідженою як на рівні держави, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання. Перешкодами виступають також відсутність узгодженої термінології, нечіткість методичного забезпечення та нестача комплексних моделей управління фінансовою безпекою. Сукупність цих аспектів зумовила вибір теми дослідження та визначила її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Отримані наукові результати, теоретичні узагальнення та практичні висновки щодо підвищення рівня фінансової безпеки підприємства інтегруються у

науково-дослідну тему ЗВО «Подільський державний університет» «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва...» (державна реєстрація № 0107U005064), а також у наукову тему кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем «Фінансово-кредитне забезпечення підприємств АПК». У межах виконання цих робіт автором визначено теоретичні та методичні підходи до підвищення фінансової безпеки підприємства та покращення його фінансового стану.

Значний внесок у формування теоретико-методологічної бази управління фінансовою безпекою підприємства зробили зарубіжні дослідники: Дж. К. Ван Хорн, Т. Аллісон, К. Жюгляр, Дж. Найт, Г. Фостер, Й. Шумпетер. Вагомими є також праці сучасних українських і російських учених, зокрема Л. І. Абалкіна, О. І. Баранівського, З. М. Борисенко, які досліджували проблематику фінансової стабільності, ризик-менеджменту та захисту економічних інтересів підприємств.

Мета та завдання дослідження. Мета магістерської роботи полягає у виявленні ключових складових фінансової безпеки підприємства та визначенні можливих шляхів її забезпечення в умовах фінансової нестабільності.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- визначити економічну сутність фінансової безпеки підприємства;
- дослідити особливості процесу управління фінансовою безпекою;
- здійснити аналіз показників, що характеризують фінансовий стан підприємства у динаміці;
- сформулювати напрями вдосконалення системи фінансової безпеки;
- розробити методику комплексної оцінки рівня фінансової безпеки;
- обґрунтувати заходи підвищення ефективності стратегічного управління фінансовою безпекою;
- узагальнити результати дослідження та підготувати висновки.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової безпеки у діяльності підприємства.

Предмет дослідження — механізми, інструменти, організаційно-економічні відносини та методи управління фінансовою безпекою підприємства.

Методи дослідження. У роботі застосовано діалектичний підхід до пізнання економічних процесів, логічний та історичний аналіз, системний підхід, методи монографічного та функціонального аналізу, економіко-статистичні та порівняльні методи, а також метод прогнозування. Наукове підґрунтя дослідження становлять сучасні концепції фінансів, економічної теорії, природокористування, охорони праці, інформаційних технологій та результати робіт вітчизняних і зарубіжних учених.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності фінансової безпеки на сучасному етапі розвитку економіки та у визначенні шляхів підвищення фінансової стійкості підприємства переробної галузі за рахунок удосконалення механізмів управління фінансовою безпекою. Зокрема:

- уточнено методологічні підходи до визначення ролі фінансової безпеки у системі національної безпеки України;
- запропоновано напрями модернізації управління фінансовою безпекою на різних рівнях економічної системи;
- удосконалено методи оптимізації функціональних складових фінансової безпеки підприємства;
- проаналізовано нові підходи до формування механізму управління фінансовою безпекою з орієнтацією на підвищення конкурентоспроможності та інноваційності продукції;
- визначено напрями державного впливу на систему фінансової безпеки підприємств шляхом удосконалення законодавства та інструментів державного регулювання.

Апробація результатів. Основні положення магістерського дослідження були представлені та обговорені на науково-теоретичних конференціях молодих учених, аспірантів і студентів ЗВО «ПДУ» за підсумками роботи у 2024 році.

Публікації. Ключові напрацювання дослідження висвітлено у тезах міжнародної науково-теоретичної конференції молодих учених і студентів ЗВО «Подільський державний університет» (2025 р.) на тему «Дохідність сільськогосподарських підприємств у контексті їх фінансової безпеки».

Інформаційна база дослідження. Аналітична частина роботи ґрунтується на офіційній фінансовій звітності досліджуваного підприємства, а також на даних бухгалтерських, фінансових та планово-економічних служб.

ВИСНОВКИ

Висновки за результатами проведеного дослідження:

1. Фінансова безпека підприємства є багатограним поняттям, яке потребує врахування специфіки економічних умов, що склалися в Україні. Досвід західних підприємств щодо складання бізнес-планів виявився частково непридатним в умовах переходу до ринкової економіки, а традиційні бізнес-плани часто недостатньо ефективні. Тому для забезпечення фінансової стійкості необхідно розробляти власну удосконалену систему планування діяльності підприємств з акцентом на фінансовій безпеці. На основі цього зроблено висновок про доцільність удосконалення механізмів фінансової безпеки на вітчизняних підприємствах.

2. На основі узагальнення та аналізу існуючих вітчизняних і зарубіжних підходів термін «фінансова безпека» можна визначити як документ, що відображає обсяги надходжень коштів та їх спрямування у плановому періоді з метою забезпечення потреб поточної діяльності, розвитку підприємства та виконання зобов'язань перед державними органами, банками, постачальниками та іншими кредиторами. Фінансова безпека дозволяє визначити обсяги фінансових ресурсів підприємства за джерелами формування та напрямками їх цільового використання у періодах, що передують плановому, а також у самому плановому періоді.

3. Фінансове планування сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства через реалізацію таких завдань:

- забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами для нормальної господарської діяльності, включно з розширеним відтворенням основних засобів, формуванням обігових коштів, матеріальним стимулюванням працівників та забезпеченням соціальних потреб;
- виявлення резервів у господарській діяльності та їхнє спрямування на підвищення ефективності виробництва;

- забезпечення раціональних і взаємовигідних економічних відносин із постачальниками, бюджетом та банками;
- контроль за господарсько-фінансовою діяльністю та ефективністю використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів.

4. Впровадження фінансової безпеки створює для підприємства такі переваги:

- підготовку до використання сприятливих умов у майбутньому;
- попередження можливих проблем та фінансових ризиків;
- стимулювання управлінського персоналу до реалізації стратегічних рішень;
- поліпшення координації дій управлінських структур підприємства;
- забезпечення раціонального використання ресурсів.

5. Аналіз стану фінансової безпеки на сучасних українських підприємствах виявив низку проблем:

- нереалістичність фінансових планів;
- недостатня оперативність складання планів;
- обмежена прозорість планів для керівництва;
- розрив між довгостроковими та короткостроковими планами;
- проблеми з реалізацією планів;
- недостатня комплексність планування.

Вирішення цих проблем можливе шляхом впровадження сучасних комп'ютерних технологій та автоматизованого програмного забезпечення для планування фінансової діяльності.

6. У системі нових форм фінансового планування та забезпечення фінансової безпеки підприємства особливе значення набуває бюджетування, що передбачає складання бюджетів, орієнтованих на оптимізацію прибутку та збереження позицій підприємства на ринку товарів і послуг. Впровадження бюджетування дозволяє:

- покращити фінансові результати через управління прибутком і витратами та раціональний розподіл ресурсів;
- підвищити платоспроможність підприємства завдяки ефективному управлінню грошовими потоками;
- забезпечити якісне та оперативне прийняття управлінських рішень;
- координувати дії підрозділів та відділів підприємства для досягнення стратегічних цілей.

За результатами проведеної оцінки фінансово-економічного стану підприємства, а також аналізу показників платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності та ефективності використання фінансових ресурсів, можна зробити висновок про стабільну та прибуткову діяльність підприємства.

Досліджуване підприємство демонструє постійне зростання обсягів реалізації продукції. Так, якщо у 2022 році доходи від реалізації сухого незбираного молока становили 12 518,5 тис. грн., то у 2024 році вони зросли до 37 225,0 тис. грн. Слід також відзначити, що середньорічна чисельність працівників у 2024 році збільшилася порівняно з 2022 роком на 114 осіб і становить 373 особи, що свідчить про достатнє забезпечення робочою силою для безперебійного функціонування виробництва та своєчасної переробки сировини.

Підприємство ефективно використовує основні фонди: фондівіддача демонструє зростання протягом аналізованого періоду, а фондомісткість залишається стабільною. Доходи від реалізації продукції за три роки також суттєво зросли – з 47 967,4 тис. грн. у 2022 році до 75 545,1 тис. грн. у 2024 році. Чистий дохід від реалізації за цей період збільшився на 22 981,4 тис. грн., що свідчить про ефективну роботу підприємства на ринку.

Проте, щодо чистого прибутку спостерігається негативна тенденція. Якщо протягом 2022–2024 років інші фінансові показники зростали, то чистий прибуток у 2024 році становив 340,0 тис. грн., що на 191,5 тис. грн.

менше порівняно з 2022 роком (531,5 тис. грн.). Основним чинником зниження прибутку стало різке зростання собівартості реалізованої продукції – до 59 311,1 тис. грн. у 2024 році, що на 21 780,7 тис. грн. перевищує показник 2022 року. Це зумовлено низькою продуктивністю праці, високою вартістю сировини, значними витратами на виробництво та транспортування продукції.

Незважаючи на загальне зростання вартості активів і капіталу підприємства, а також збільшення обсягів реалізації та доходів, відбулося зниження відносних показників, що характеризують ефективність фінансової діяльності. Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів доцільно впровадити заходи, спрямовані на збільшення прибутку, зменшення вартості матеріальних активів і дебіторської заборгованості, а також оптимізацію структури капіталу.

Проведені розрахунки фінансових показників свідчать, що ПАТ «Острозький молокозавод» спеціалізується на виробництві сухого молока та вершкового масла, з розвиненим виробництвом рідкого обробленого молока. Підприємство функціонує ефективно, має інвестиційну привабливість та повністю використовує свої ресурси, отримує прибуток і планує його збільшення у наступні роки. Використання сучасних технологій виробництва забезпечує конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М., Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М.; – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2023.-287с.
2. Азарова А.О. Підходи до формалізації механізму оцінювання фінансового стану підприємства / А.О.Азарова, О.В. Рузакова//Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України. – Київ: Міністерство фінансів України, 2023. - №12. - с.121-129.
3. Антонов, В.М. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології : навчальний посібник / В. М. Антонов, Г. К. Яловий ; ред. В. М. Антонов ; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім.Т.Г.Шевченка. - К. : ЦНЛ, 2022. - 432 с.
4. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств. / О.В.Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Вид. Європ. ун-ту – К., 2022. – 170 с. – Бібліогр.: с. 160-169.
5. Барановський О.І. Фінансова безпека: [монографія]. / О.І.Барановський. – Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 2023 – 338 с.
6. Безух О. Захист від недобросовісної конкуренції в системі забезпечення безпеки підприємства / О.Безух // Підприємство, госп-во і право. – К.,2008. – №7. – С. 40-43.
7. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О.Г. Біла // Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України.- 2024.- №4.- с.112-118.
8. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств/ М.Д.Білик // Фінанси України. - 2023. - №3. - с.117-118.
9. Білик М. Д. Фінансове планування на підприємстві в сучасних

умовах / М.Д. Білик // Фінанси України: журнал - 2024 р. - № 4, - с. 73 -76

10. Бланк И.А. Управление использованием капитала / И.А.Бланк. – К.: Ника – Центр, 2005. – 656 с.

11. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А.Бланк. – К.: Ника – Центр, 2022. – 562 с.

12. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник / І.М. Бойчик – Вид. 2-ге, доповн. і переробл.- К.: Атіка, 2024. - 528 с.

13. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – М.: Книжный мир.,2005. – 354 с.

14. Борисова В.А. Екологізація підприємницької діяльності/ В.А.Борисова – Суми: Довкілля, 2004. – 128 с.

15. Бутинець Ф.Ф.,Економічний аналіз: Навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець – Житомир: ПП “Рута”, 2008.-680с.

16. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал.- Київ, центр навчальної літератури, 2024. - 488 с.

17. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки /К.С. Горячева // Економіст. – 2024.– №8.– С.65-67.

18. Гриньова В. М. Фінанси підприємств: Навч. посіб./В.М. Гриньова, В.О.Коюда. – 2-ге вид., перероб. І доп. – К.: Знання – Прес, 2022. – 475 с.

19. Гузенко О.П. Фінансове планування на промислових підприємствах / О.П. Гузенко // - Фінанси України. К.: Фінанси – 2023. – № 11. - с. 73 – 76

20. Дацків Р.М. Економічна безпека у глобальному вимірі / Р.М. Дацків // Актуальні проблеми економіки. – 2024. – №7. – С.143-153.

21. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно – обчислювальних машин ДСанПІУ: 3.3.2.07–98. // Все про бухгалтерський облік - № 100 від 25 жовтня 2004. – С.41-49.

22. Джерелюк Ю.О. Впровадження комплексного підходу до прогнозування діяльності підприємства: Научное издание/ Ю.О.Джерелюк// Таврійський науковий вісник. Вип.49: Збірник наукових праць ХДАУ. - Херсон: Айлант, 2024. - с. 298-304.
23. Довідник з питань економіки та фінансування природокористування і природоохоронної діяльності: довідник/. – К.: Геопринт, 2024. – 411 с.
24. Дохомова Н.В. Экологический менеджмент / Н.В. Дохомова, А. Эндрес, К. Рихтер. – СПб.: Питер, 2024. – 544 с.: ил. – (Серия "Учебн. для вузов").
25. Єрмошенко М.М. Визначення поняття фінансова безпека страховика та її категорій / М.М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. — 2024. — №4. — С. 46-51.
26. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Єрмошенко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2024. – 309 с.
27. Жовошовач Р. І. Проблеми фінансового планування на українських підприємствах / Р.І. Жовошовач // - Фінанси України. – К: Фінанси – 2023. - № 1. – с. 21 - 27
28. Журавльова Т.А. Забезпечення економічної безпеки фінансового розвитку підприємства / Т.А. Журавльова // Вісн. технол. ун-ту "Поділля". Сер. 2, екон. науки. – 2023. – Вип. 1 (Ч.2, Т2). – С.169-172.
29. Золотухін О.О. Обслуговування комп'ютерних програм: бухгалтерський і податковий облік /О.О. Золотухін // Все про бухгалтерський облік: Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета. - 2023. - № 89. - С. 23-25.
30. Зятковська Л.І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Л.І. Зятковська // Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України.-2023.-№6.- с.148-155.

31. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник/ в.М.Івахненко.-3 вид., перероб і доп. - К.: Знання-Прес, 2022.-190с.
32. Ільєнко А.Г. Нові підходи до визначення напрямів покращення стану безпеки життєдіяльності в Україні / А.Г. Ільєнко // Безпека життєдіяльності: Всеукраїнський науково-популярний щомісячний журнал – Київ, 2008р. - №9.- с.32-34.
33. Ірина Шалигіна. Фінансова стратегія розвитку підприємства / Ірина Шалигіна, Наталія Хомич // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Тернопіль – Чортків, 12-13 березня 2024 р. Частина 1. – Тернопіль: Вектор, 2024. – 177-180 с.
34. Ковалева А. М. Финансы фирмы : Учебник / А.М. Ковалева, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай. – М.: ИНФРА-М, 2022. – 412 с.
35. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення: монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко.- К.: Лібра, 2024 – 280 с.
36. Коженівські Л. Управління безпекою / Л. Коженівські// Актуальні проблеми економіки. – 2023. – №1. – С.147-154.
37. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посібник / За ред. М.Я. Коробова.-3-е вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2005.-794с
38. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування / Г.О. Крамаренко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2008. - 224 с.
39. Кручок С.І. Оцінка фінансового стану підприємств / С.І. Кручок // Фінанси України. - 2008. - №8. - с.40-47.
40. Кузьменко Л.В. Фінансовий менеджмент. Навч. посіб. /Л. В. Кузьменко, В.В. Кузьмін, В.М. Шаповалова. – Херсон: Олді – плюс, 2024. – 256 с.
41. Куркин Н.В. Управление экономической безопасностью развития предприятия: Монография / Н.В. Куркин. – Днепропетровск: АРТ-ПРЕСС, 2023. – 450 с.

42. Лаврук В. В. Методика оцінки ефективності та аналізу інноваційної діяльності в сільському господарстві. Ефективна економіка. 2010. № 4
43. Лаврук В.В. Венчурне інвестування інноваційної діяльності. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2012. № 1. С. 224-234
44. Лаврук В.В. Венчурне інвестування інноваційної діяльності. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2012. № 1. С. 224–234.
45. Лаврук В.В. Інвестування інноваційних проектів у агропромисловому виробництві: автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.03; Сум. нац. аграр. ун-т. Суми, 2011. 40 с. 10. Лаврук В.В. Фінансова стійкість аграрних підприємств. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 21. 2013. С. 127-131
46. Лаврук В.В. Фінансова стійкість аграрних підприємств. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 21. 2013. С. 127-131
47. Лаврук В.В. Створення та впровадження управлінських інноваційних інформаційних систем в аграрних підприємствах / В.В. Лаврук // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 3 (1). – С. 160–167.
48. Лаврук В.В. Маркетингова концепція інноваційної політики агропромислового розвитку у конкурентному середовищі. Агросвіт. 2009. № 3. С. 4-7. 371
49. Лаврук В. В. Методичні основи бізнес-планування в контексті формування галузевої стратегії. Стратегія інноваційного розвитку економіки. 2012. № 3. С. 15–20.
50. Лаврук В.В., Лаврук О.С. Управління мотивацією інноваційної діяльності. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. Том14, №1(51). Частина 1. 2012. С. 376-381.

51. Лаврук В. В. Модернізація галузі тваринництва як умова продовольчого забезпечення населення України. Економіка АПК. 2016. № 12. С. 43–50
52. Мойсеєнко І. Є. Фінансове планування підприємств / І.Є. Мойсеєнко // Фінанси України. - К.: Фінанси – 2023. - №9 – с.68.
53. Надточій С.І. Прогнозування та планування(бюджетування) грошових потоків підприємства як складові елементи системи управління ними/С.І.Надточій //Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. - Київ: Науково-дослідний економічний інститут, 2023.- Вип.11.- с.60-65.
54. Овчаренко Р. Інформаційне забезпечення та методика оцінювання фінансової стійкості підприємства / Р. Овчаренко // Банківська справа.-2023.-№4.-с.59-61.
55. Олійник, А. В. Інформаційні системи і технології у фінансових установах : навчальний посібник / А. В. Олійник, В. М. Шацька. - Львів : Новий Світ-2000, 2024. - 436 с.
56. Опачанський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямків та ефективності їх використання/Д. Опачанський//Економіст.-Київ:фірма «Колегіум», 2023. - №12. - с. 44-47.
57. Осовська Г.В. Стратегічний менеджмент: Навчальний посібник / Г.В. Осовська, О.А. Фінчук, І.В. Жалінська. – Житомир: ЖІТІ, 2024.
58. Окрилець О. Охорона праці в умовах світової кризи / Ольга Окрилець // Охорона праці : Науково-виробничий журнал. - 2024. - № 12. - С. 7-9
59. Отренко Л.А. Охорона праці : навчальний посібник / Л. А. Отренко, Ю. В. Кіт, І. П. Пістун. - 3-тє вид., перероб. і доп. - Суми : Університетська книга, 2024. - 540 с.
60. Панченко О. С. Особливості електронного обліку розрахунків з бюджетом за податками: научное издание / О.С. Панченко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Збірник наукових

праць. - Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2022. - с. 431-436

61. Партін Г.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.О. Партін, А.Г. Загородній. – Л.: ЛБІ НБУ, 2024. – 342 с.

62. Петроб П.А. Финансовый план предприятия / П.А. Петроб, А.Т. Чеблоков. – М.: Финансы и статистика, 2024. – 112 с.

63. Петрович Й.М. Економіка підприємства: Підручник / Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, О.М. Семенів // За заг. ред. Й.М. Петровича.- Львів: «Новий Світ – 2000», 2023.-680 с.

64. Пелов М.А. Планування діяльності підприємства: Навч. – метод. Посібник для самостійного вивчення дисц. /М.А. Пелов, Н.М. Євдокимова, В.Є.Москалюк та ін.//За заг. ред. В.Є.Москалюка. – К.: КИЕУ, 2024. –252 с.

65. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / В.О. Подольська, О.В. Яріш.- К.: Центр навчальної літератури, 2023.- 488 с.

66. Політологічний енциклопедичний словник / [Упорядник В.П. Горбатенко]; За ред. Ю.С. Шемшумченка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – 2-е вид. доп. і перероб. – К.:Генеза, 2005. – 736 с.

67. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання / П.Я. Попович. - Тернопіль: Економічна думка, 2023.-454с

68. Про екологічну експертизу: Закон України від 9 лютого 1995 року

69. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.99 № 1105 – XIV // Податки та бухгалтерський облік. - 2000. - № 4.

70. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року

71. Про охорону праці: Закон України, прийнятий постановою Верховної Ради України від 14.10.92 року N 2695-XII зі змінами та доповненнями від 21.112002р.

72. Прокопенко І.Ф. Курс економічного аналізу. підручник для студентів вищих навчальних закладів / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін, З.Ф. Петряєва // За ред. І.Ф. Прокопенка. –Харків: Легас, 2024.-384с
73. Романчук А.О. Загальне керування безпекою на підприємстві / А.О. Романчук // Безпека життєдіяльності: Всеукраїнський науково-популярний щомісячний журнал – Київ, 2008 р. - №4-с.12-14.
74. Румянцев. М.И. Информационные системы и технологии финансово-кредитных учреждений : учебное пособие для вузов / М. И. Румянцев ; Западодонбасский ин-т экономики и управления. - Днепропетровск : ИМА-пресс, 2008. - 482 с.
75. Рябкіна І.В. Оцінка фінансової складової економічної безпеки підприємства / І.В. Рябкіна, Ф.І. Євдокімов // Матеріали V междунар. студ. науч. конф. "Екомика и маркетинг XXI века ". – Донецьк: РВА ДонНТУ, 2024. – С.17-19.
76. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб / Г.В. Савицька. - К.: Знання, 2008.- 654 с.
77. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В.П. Савчук. – К.: Максимум, 2005. – 301 с.
78. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб / О.М. Свінцицька. – К.: Вид- во Європ. ун-ту, 2023. – 232 с. Бібліогр.: с. 225 – 226.
79. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник / Р.А. Слав'юк. - Київ: ЦУЛ, 2008.- 460 с.
80. Словарь современных экономических и правовых терминов / [Авт.-сост. В.Н.Шимов, А.Н. Тур, Н.В. Стах и др].; Под ред. В.Н. Шимова и В.С. Каменкова. – Мн.: Амалфея, 2024. – 816 с.
81. Стасюк Г.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник / Г.А. Стасюк - Херсон: Олді-плюс, 2023.- 480 с.
82. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2024 –

2015 роки) “Шляхом європейської інтеграції” / [Авт. кол. Галицький А.С., Геєць В.М. та ін.]; Нац. ін-т стратег. – 118 с.

83. Тарасенко Н.В. . Економічний аналіз діяльності підприємства / Н.В. Тарасенко. – 2-ге видання. – К.: Алерта, 2023. – 485 с

84. Телиженко А.Н. Основы формирования механизма обеспечения безопасности экономического потенциала предприятия / А.Н. Телиженко // Вісн. Сум. Держ. ун-ту. Сер.:Економіка. – 2022. –№9. – С.67-76.

85. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005р. №15).

86. Ткаченко Н. Методика розрахунку оцінки фінансової стійкості підприємства / Н. Ткаченко // Підприємництво, господарство і право.- К.: - 2023.-№9.- с.102-103.

87. Турило А.М. Методологічні підходи до оцінки фінансової діяльності підприємства/А.М. Турило // Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України.-2024.-№3.- с.100-104

88. Урсул А.Д. Устойчивое развитие и обеспечение безопасности / А.Д. Урсул, А.Л. Романович // Актуальные проблемы современности. – 2024. – №7. – С.5-16.

89. Устинова І.Г. Теоретичні аспекти оцінювання фінансового стану підприємства/ І.Г. Устинова, Т.М. Горак//Вісник Національного університету «Львівська політехніка» №577, 2024: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи встановленні і проблеми розвитку: Збірник наукових праць/ Відповід. ред. О.Є. Кузьмін.- Львів: Вид-во НУ « Львівська політехніка», 2024.- с.389-393.

90. Фасоля О.О. Фінансове планування на підприємстві / О.О. Фасоля // Пещук. – 2022. № 1 (2). – с. 33–35.

91. Фещенко В.В. Проект Концепції фінансової безпеки України / В.В.Фещенко, О.І. Барановський // Фінансовий ринок України.- К.: Фінанси – 2023. – №7. – С.40-78.
92. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навч. посіб / О.С. Філімоненков - 2-ге вид.,переробл. і допов.- К.: МАУП, 2023.- 328с.: іл.- Бібліогр.: с.318-321.
93. Фінанси підприємств: Підручник/ Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін.- 4-те вид.,перероб. та доп.- К.: КНЕУ, 2024.-571 с., іл.
94. Фінанси підприємств: курс лекцій / за ред. Г. Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2022. – 313 с.
95. Фінансова діяльність підприємства: Підручник / [Фендурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я.] – 2-ге вид.,перероб. і доп.- К.:Либідь, 2023.-384 с.
96. Фірсов Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник / Г.Г. Фірсов. – К.: ЦНЛ, 2023.- 253 с.
97. Фурсенко Н.В. Фінансовий менеджмент: Навч. метод. посібник / Н.В. Фурсенко. – К.: Вид–во Європ. ун–ту, 2023, – 94 с.
98. Хомич Н.В. Вибір стратегії розвитку підприємства як засіб подолання кризових явищ / Н.В. Хомич // Матеріали наукової конференції студентів Сумського НАУ (10-14 листопада 2023 р.).- В 3 т. / Т.І. – Суми:Довкілля,2023. – 255-256с.
99. Хомич Н.В. Економічна безпека підприємства / Н.В. Хомич // Матеріали наукової конференції студентів Сумського НАУ (11 – 12 грудня 2024 р.).- В 3 т. / Т.І. – Суми:Довкілля,2024. – 15 с.
100. Хомич Н.В. Планування як основа формування фінансової стратегії / Н.В. Хомич // Матеріали наукової конференції студентів Сумського НАУ (20-29 квітня 2024 р.).- В 3 т. / Т.ІІ. – Суми:Довкілля,2024. – 262-263с.

101. Хомич Н.В. Фінансова безпека підприємства. / Н.В. Хомич // Матеріали наукової конференції студентів Сумського НАУ (квітень 2024 р.).- В 3 т. / Т.І. – Суми:Довкілля,2023. – 33 с.
102. Хомич Н.В. Фінансова стратегія розвитку підприємства / Н.В. Хомич // Матеріали наукової конференції студентів Сумського НАУ (8 – 25 квітня 2023 р.).- В 3 т. / Т.І. – Суми:Довкілля,2023. – 126-127 с.
103. Хотомлянський О.Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства/ О.Л. Хотомлянський, П.А.Знахуренко//Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України.-Київ:Міністерство фінансів України,2024.-№1.- с.111-117.
104. Худолій Л. М. Фінансова стратегія розвитку України / Л. М. Худолій // Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість: 36 матеріалів. VII Всеукраїнська науково-практична конференція, Київ, 15-16 квітня 2024. У семи томах.
105. Царенко О.М. Захист довкілля в умовах зростаючого техногенного навантаження на природу. Навчальний посібник / О.М. Царенко, Г.М. Олійник. - Суми: Видавництво „Слобожанщина”, 2023-464с.
106. Царенко О.М. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум : Навчальний посібник / О.М. Царенко, О.О. Несветов, М.О. Кадацький. – 2-те вид., стер.-Суми:ВТД „Університетська книга”, 2022.- 527 с.
107. Черняк О.І. Системи обробки економічної інформації: підручник / О. І. Черняк, А. В. Ставицький, Г. О. Черноус. - К. : Знання, 2024. - 447 с.
108. Чечевицина Л.Н. Анализ финансово – экономической деятельности./ Л.Н. Чечевицина, Т.Н. Чуев. – М., 2022.- 175 с.
109. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Шваб 3-тє вид.- К.: Каравела, 2023.- 584 с.
110. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства Навч. посіб./ Л.А. Швайка. - Львів “Новий світ – 2000”, - 2022. – 268с.
111. Юринець В. Є. Інформаційні системи управління персоналом,

діловодства і документообігу: навчальний посібник / В.Є. Юринець - Львів: Тріада плюс, 2023. – 628с.

112. Ярошенко І.Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях/ І.Ф. Ярошенко. - Суми: «Довкілля», 2022 - 390с.